

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Projekt „Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej w województwie podlaskim” realizowany w ramach
Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku

Monitoring Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w Województwie Podlaskim na lata 2023-2025 (RPDI)

Białystok 2025

SPIS TREŚCI

Wykaz używanych skrótów:.....	3
Wprowadzenie.....	4
Rozdział 1. Postęp realizacji projektów.....	5
Rozdział 2. Projekty w realizacji.....	9
Rozdział 3. Dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i racjonalne usprawnienia	14
Rozdział 4. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami	16
Wnioski:	20

Wykaz używanych skrótów:

CIS – Centrum Integracji Społecznej

CUS – Centrum Usług Społecznych

DRR – Departament Rozwoju Regionalnego

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus

FEdP – Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

IZ – Instytucja Zarządzająca Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego

KIS – Klub Integracji Społecznej

LSR – Lokalna Strategia Rozwoju

PCKD – Podlaskie Centrum Konsultacyjno-Diagnostyczne

PES – Podmioty Ekonomii Społecznej

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku

RPDI – Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w województwie podlaskim na lata 2023-2025

WTZ – Warsztaty Terapii Zajęciowej

ZAZ – Zakład Aktywności Zawodowej

ZHP – Związek Harcerstwa Polskiego

Wprowadzenie

Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w województwie podlaskim na lata 2023-2025 (RPDI), został przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Podlaskiego nr 351/6719/2023 w dniu 6 lipca 2023 r. Dokument ten wskazuje kluczowe obszary, wymagające interwencji w zakresie rozwoju usług społecznych na terenie województwa podlaskiego.

Na potrzeby opracowania RPDI, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku powołał zespoły ds. opracowania Planu, w skład których weszli przedstawiciele: ROPS w Białymstoku, Instytucji Zarządzającej (pracownicy Departamentu Rozwoju Regionalnego (DRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS)), jednostek samorządu terytorialnego, instytucji rynku pracy, organizacji pozarządowych - w tym podmiotów ekonomii społecznej (PES) - a także przedstawiciele innych polityk sektorowych działających na terenie województwa podlaskiego.

Tak zróżnicowany skład zespołów umożliwił szerokie, wieloaspektowe spojrzenie na analizowane problemy oraz potrzeby w zakresie usług społecznych.

Niniejszy raport stanowi syntetyczne zestawienie i ocenę stanu realizacji RPDI na podstawie dotychczas wdrożonych projektów, podpisanych umów i zidentyfikowanych rezultatów w zakresie wskaźników rzeczowych i finansowych. Analiza ta pozwala nie tylko na bieżące monitorowanie procesu deinstytucjonalizacji w regionie, ale również identyfikację obszarów wymagających dalszego wsparcia i intensyfikacji działań.

Rozdział 1. Postęp realizacji projektów

Podstawowym narzędziem wdrażania Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w województwie podlaskim (RPDI) jest program Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (FEdP).

W ramach programu wyodrębniono siedem działań, które w sposób szczególny wspierają cele i kierunki interwencji określone w RPDI. Te działania to:

- Działanie 4.3 Inwestycje społeczne - skoncentrowane na wspieraniu inwestycji w infrastrukturę społeczną, w szczególności w infrastrukturę związaną z usługami dla rodzin przeżywających trudności, a także mieszkania treningowe, wspomagane i socjalne.
- Działanie 8.3 Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej – obejmuje działania na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej w ramach funkcjonujących oraz nowo tworzonych podmiotów reintegracyjnych takich jak: podmioty zatrudnienia socjalnego (Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej), warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) i zakłady aktywności zawodowej (ZAZ). Działanie zakłada także wsparcie istniejących podmiotów reintegracyjnych oraz działania integracyjne skierowane do obywateli państw trzecich - w szczególności osób pochodzących z Ukrainy i Białorusi. Wsparcie to obejmuje m.in.: kursy języka polskiego, szkolenia zawodowe, dostarczanie praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w Polsce i inne usługi ułatwiające funkcjonowanie w społeczeństwie przyjmującym.
- Działanie 8.4 Wzrost dostępności usług społecznych obejmuje wsparcie tworzenia oraz funkcjonowania mieszkań treningowych i wspomaganych, zintegrowanych z usługami społecznymi. Działanie zakłada rozwój rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe, dostosowanych do indywidualnych potrzeb osób wymagających takiej formy pomocy.
- Działanie 8.5 Wzmocnienie aktywnej integracji społecznej - ma na celu wspieranie aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach działania przewidziano: rozwój usług wsparcia rodziny, tworzenie placówek dziennego wsparcia dla dzieci i młodzieży, rozwój kompetencji kadry w zakresie m.in. asystentury rodzinnej, poradnictwa specjalistycznego i prowadzenia grup wsparcia, tworzenie świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych.
- Działanie 9.2 Zwiększenie lokalnej aktywności społeczno-zawodowej – obejmuje realizację kompleksowych i zindywidualizowanych programów aktywizacji społeczno-zawodowej, z wykorzystaniem usług aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, zdrowotnym i edukacyjnym. Celem działania jest wsparcie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodzin (w tym osób w kryzysie bezdomności) a także osób biernych zawodowo.

- Działanie 9.3 Wzrost dostępności lokalnych usług społecznych – obejmuje rozwój usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W ramach działania przewidziano również rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową, w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami. Działanie realizowane jest zgodnie z Lokalną Strategią Rozwoju (LSR) Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie N.A.R.E.W. – Narwiańska Akcja Rozwoju Ekonomicznego Wsi.
- Działanie 9.4 Wzmocnienie lokalnej aktywnej integracji społecznej – ma na celu wzmocnienie integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem oraz wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Działania obejmują m.in.: asystenturę rodzinną, poradnictwo specjalistyczne, mediacje i pomoc prawną, prowadzenie grup wsparcia oraz rodzin wspierających, usługi dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z niepełnosprawnościami, przebywających zarówno w rodzinach, jak i w instytucjach całodobowych, np. w ośrodkach wychowawczych, działania wspierające otoczenie osób objętych wsparciem.

Dzięki realizacji powyższych działań możliwe jest osiągnięcie celów RPDI, zwłaszcza w obszarach deinstytucjonalizacji, rozwoju lokalnych usług społecznych oraz włączenia społecznego osób zagrożonych marginalizacją. Wartości wskaźników osiągniętych w ramach tych działań będą stanowić podstawę do monitorowania postępów wdrażania RPDI.

Od początku realizacji RPDI (po lipcu 2023 r.) do realizacji przekazano łącznie 42 projekty o wartości blisko 200 mln zł.

Tabela 1. Projekty realizowane w ramach Funduszy Europejskich dla Podlaskiego 2021-2027, wpisujące się w założenia Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023-2025

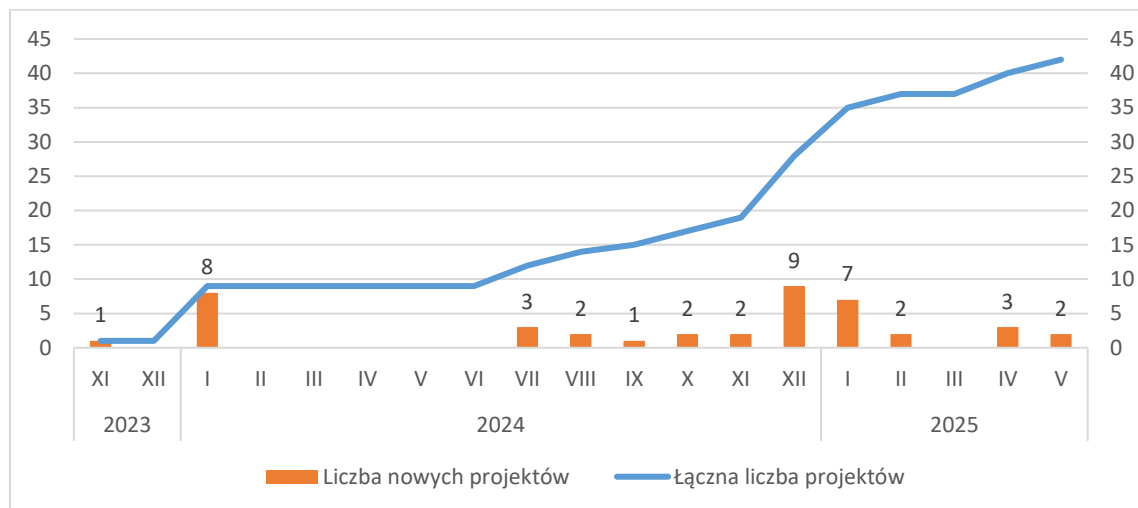
Działanie	Liczba projektów w realizacji	Wartość projektów
4.3 Inwestycje społeczne	17	21 809 065
8.3 Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej	11	69 864 910
8.4 Wzrost dostępności usług społecznych	4	62 678 036
8.5 Wzmocnienie aktywnej integracji społecznej	2	38 953 274
9.2 Zwiększenie lokalnej aktywności społeczno-zawodowej	8	3 926 152
9.3 Wzrost dostępności lokalnych usług społecznych	0	0
9.4 Wzmocnienie lokalnej aktywnej integracji społecznej	0	0
Suma końcowa	42	197 231 438

Źródło: Dane IZ FE dP 2021-2027. Stan na 14.04.2025 r.

Tylko jeden projekt rozpoczął się jeszcze w 2023 roku – była to inicjatywa realizowana przez Białostocką Chorągiew ZHP w ramach Działania 8.5 – pod nazwą „Podlaskie Podwórka - kompleksowe wsparcie dzieci i młodzieży w ramach placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie pracy podwórkowej”.)

Większość inicjatyw (27 projektów) zostało uruchomionych w 2024 roku, natomiast umowy na realizację kolejnych 14 projektów podpisano już w 2025 roku.

Wykres 1. Postęp wdrażania projektów w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, realizujących założenia Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Listy projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2021-2027](#) (stan na 03.05.2025 r.)

Na koniec kwietnia 2025 r. wciąż nie było podpisanych umów na projekty w działaniach: Działanie 9.3 i Działanie 9.4. Działania te miały wspierać m.in. usługi lokalne i wsparcie rodzin. Podobny poziom zaawansowania wdrażania obserwuje się w całym programie regionalnym, a także w innych programach w całym kraju. Perspektywa finansowa 2021-2027 została uruchomiona stosunkowo późno, stąd dość wczesny etap realizacji projektów w wielu obszarach tematycznych.

Mimo wczesnego etapu wdrażania, widać już pierwsze efekty Programu w zakresie deinstytucjonalizacji, szczególnie w obszarze wsparcia rodzin i dzieci. Przykładem jest projekt realizowany przez Białostocką Chorągiew ZHP, w ramach którego wsparciem objęto już ponad 2000 osób (w szczególności dzieci, młodzież, młodych dorosłych oraz rodziców) z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz kwalifikujący się do objęcia wsparciem zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z niepełnosprawnością). To oznacza realizację ponad 70% celu, co czyni ten obszar jednym z najbardziej efektywnie wdrażanych w całym RPDI. Wysoka skuteczność tego działania wskazuje na konieczność jego kontynuacji i dalszego wzmacniania w kolejnych etapach wdrażania RPDI.

Z kolei dzięki projektowi „Program teleopieki domowej – program wsparcia polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami” już 43 osoby, z czego 29 z niepełnosprawnościami, skorzystały z usług: sąsiedzkich, opiekuńczych, specjalistycznych opiekuńczych, asystenckich - realizowanych w miejscu zamieszkania. Projekt jest realizowany przez Zarząd Województwa we współpracy z wybranymi ośrodkami pomocy społecznej

i centrami usług społecznych z regionu. Dzięki tej inicjatywie planuje się wsparcie ponad 1000 osób. Już teraz 19 osób świadczy usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie.

Podmioty ekonomii społecznej w RPDI wskazywane są często jako organizacje wymagające wsparcia, by móc odegrać istotną rolę w dostarczaniu usług społecznych, w szczególności w środowisku lokalnym. Sektor ekonomii społecznej jest od lat systemowo wspierany zarówno poprzez inicjatywy ROPS, jak i z programu regionalnego, także w bieżącej perspektywie finansowej dalej stopniowo się rozwija. Do tej pory wsparto już 61 podmiotów ekonomii społecznej (z 624 planowanych).

Tabela 2. Wybrane wskaźniki monitorujące realizację Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w ramach Funduszy Europejskich dla Podlaskiego 2021–2027

Wskaźnik	Fundusz/ Priorytet/CS	Wartość docelowa na podstawie umów/ z wniosków o dofinansowanie projektów realizowanych w ramach FEoP 2021- 2027	Wartość osiągnięta na podstawie wniosków o płatność projektów realizowanych w ramach FEoP 2021-2027
Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	EFS+/VIII 4(l)	3000	2158
Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	EFS+/VIII 4(h)	624	61
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	EFS+/VIII 4(k)	1736	43

Źródło: Dane IZ FEoP 2021-2027. Stan na 14.04.2025 r.

Rozdział 2. Projekty w realizacji

Z uwagi na wczesny etap wdrażania zarówno FEoP, jak i RPDI, warto przyjrzeć się projektom, które trafiły do realizacji, ale jeszcze nie wykazały postępu widocznego na poziomie wskaźników produktu ani rezultatu.

W ramach Działania 4.3 Inwestycje społeczne, finansowanego z EFRR, jednostki samorządu terytorialnego mogły wnioskować o środki na poprawę dostępności w szczególności na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym osób z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych i osób starszych). W szczególności można z nich było sfinansować remont lokali mieszkalnych w celu ich adaptacji do potrzeb

osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i likwidacji barier architektonicznych. Zgodnie z regulaminem konkursu, wszystkie projekty musiały być zgodne z Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w Województwie Podlaskim. Samorządy, dopuszczone do realizacji projektu, przyznawały granty na inwestycje o wartości do 50 000 PLN kosztów kwalifikowalnych na 1 mieszkańca. Grant mógł zostać przeznaczony na wydatki poniesione na remont lokali mieszkalnych (indywidualne miejsca zamieszkania) w celu ich adaptacji, w tym uzasadnione wydatki na prace remontowo-instalacyjne, dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a uzupełniająco także na opracowanie dokumentacji technicznej.¹ Dofinansowanie otrzymało 14 gmin i 3 powiaty:

- Gminy: m. Suwałki, gm. Puńsk m. Kolno, gm. Rajgród, gm. Juchnowiec Kościelny, gm. Supraśl, gm. Grajewo, gm. Nowe Piekuty, gm. Dąbrowa Białostocka, gm. Dobrzyniewo Duże, gm. Suwałki, gm. Rutki, gm. Wasilków, gm. Michałowo.
- Powiaty: kolneński, białostocki, sokólski.

Dzięki realizacji tych projektów, **396 lokali mieszkalnych zostanie dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami**. Większość tych projektów zakończy się w 2026 roku.

W ramach Działania 8.4 Wzrost dostępności usług społecznych, oprócz projektu „Program teleopieki domowej (...)”, o którym pisano wcześniej, podpisano umowy na realizację kolejnych 3 inicjatyw. Dwa z nich dotyczą utworzenia Centrum Usług Społecznych (w Gminie Wasilków i w Mieście Łomża), a jeden - Rozwój CUS (w Stawiskach). W przypadku projektów na tworzenie CUS, integracja usług społecznych w jednej instytucji ma pomóc optymalizować świadczenie usług społecznych na poziomie lokalnym odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców. Projekt CUS w Łomży ma bezpośrednio wesprzeć 270 mieszkańców, zaś dzięki utworzeniu Centrum Usług Społecznych w Gminie Wasilków 60 osób zostanie objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej, a 510 osób skorzysta z usług w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej. W ramach projektu rozwoju CUS w Stawiskach zostaną zorganizowane dodatkowe zajęcia i usługi, w tym między innymi: wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i wspomagającego leczenie, poradnictwo psychologiczne, poradnictwo dietetyczne, sąsiedzkie usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, działania z zakresu profilaktyki zdrowia. W ramach projektu usługami świadczonymi w społeczności lokalnej ma zostać objętych 200 osób.

Ponadto zaplanowano przekształcenie w Centra Usług Społecznych kolejnych trzech samorządów – Gminy Mielnik, Gminy Przerośl oraz Gminy Krasnopol. Celem tych działań jest dalsze upowszechnianie zintegrowanego modelu świadczenia usług społecznych dostosowanych do lokalnych potrzeb mieszkańców.

¹ Regulamin wyboru projektów

W Działaniu 8.5 Wzmocnienie aktywnej integracji społecznej, oprócz wzmiankowanego wyżej projektu „Podlaskie Podwórka (...)”, w którym docelowo 3 000 osób ma zostać objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, w realizacji jest także Podlaska Akademia Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej. W dniu 3 lipca 2025 r. zainaugurowano działalność Podlaskiego Centrum Konsultacyjno-Diagnostycznego (PCKD) – nowej instytucji wsparcia w systemie pieczy zastępczej, która powstała w ramach projektu „Podlaska Akademia Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej”. Projekt realizuje Województwo Podlaskie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021–2027, działanie 8.5 Wzmocnienie aktywnej integracji społecznej.

Projekt znacząco przyczynia się do wdrażania procesu deinstytucjonalizacji usług świadczonych na rzecz dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej, tworząc warunki do zapewnienia dzieciom kompleksowego wsparcia w środowisku lokalnym, zamiast w placówkach całodobowych. Głównymi rezultatami projektu jest uruchomienie i funkcjonowanie Podlaskiego Centrum Konsultacyjno-Diagnostycznego, w którym prowadzone będą diagnozy oraz praca nad zaburzeniami i dysfunkcjami dzieci i młodzieży, w tym z niepełnosprawnością, z rodzin zastępczych, adopcyjnych, zgłoszonych do przysposobienia oraz przebywających w całodobowych instytucjach opieki z terenu województwa podlaskiego. Wsparciem zostaną objęci również rodzice zastępczy i adopcyjni, kandydaci na rodziców zastępczych, a także osoby działające jako rodziny wspierające i pomocowe. W projekcie przewidziano także komponent związany z podnoszeniem kompetencji kadr instytucji pomocy społecznej i systemu pieczy zastępczej oraz wsparcie kompetencji rodzicielskich i wychowawczych, także rodzin zastępczych i adopcyjnych, poprzez pomoc psychologiczną oraz poradnictwo w zakresie przewycięzania trudności wychowawczych, a także trening umiejętności rodzicielskich. W projekcie przewidziano także promocję rodzicielstwa zastępczego. Planuje się, że do końca 2027 roku wsparciem w ramach projektu zostanie objętych 400 osób, w tym 300 w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej. Po zakończeniu projektu planowane jest dalsze funkcjonowanie 8 miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

Wsparcie PES przez OWES-y w ramach Działania 8.3 Programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021–2027

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku, w związku z prowadzonym monitoringiem Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w Województwie Podlaskim na lata 2023–2025, wystosował zapytanie do czterech Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) działających na terenie województwa podlaskiego. Zapytanie dotyczyło realizowanych działań w ramach Działania 8.3 – Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej, w szczególności projektów z zakresu ekonomii społecznej współfinansowanych z Programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021–2027.

Szczegółowe informacje na temat projektów realizowanych przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej przedstawiono poniżej:

1. Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Białymstoku

Subregion: białostocki

Okres realizacji projektu od 1 sierpnia 2024 r. do 31 lipca 2027 r.

Lider: Fundacja „PRO ANIMA”

Partnerzy: Spółdzielnia Socjalna „ACTIVE GO” w Białymstoku, Instytut Suwerennej.

2. Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Subregionie Bielskim

Subregion: bielski

Okres realizacji projektu od 1 września 2024 r. do 31 sierpnia 2027 r.

Lider: Towarzystwo Amicus,

Partner: Agencja Rozwoju Regionalnego „Ares” Spółka Akcyjna w Suwałkach

3. Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Suwałkach

Subregion: suwalski

Okres realizacji projektu od 1 lipca 2024 r. do 30 czerwca 2027 r.

Lider: Agencja Rozwoju Regionalnego „Ares” Spółka Akcyjna w Suwałkach

Partner: Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach.

4. Łomżyński Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

Subregion: łomżyński

Okres realizacji projektu od 1 lipca 2024 r. do 30 czerwca 2027 r.

Lider: Fundacja Dialog

Partnerzy: Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych (stowarzyszenie),
Łomżyński Klaster Ekonomii Społecznej (stowarzyszenie).

W ramach działań związanych z deinstytucjonalizacją, OWES Bielski aktywnie wspierał rozwój środowiskowych form usług społecznych. Zakres jego działań obejmował m.in. przeprowadzanie analiz lokalnych potrzeb, współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego, OPS, PCPR oraz organizacjami pozarządowymi, a także wsparcie PES świadczących usługi opiekuńcze, asystenckie, prowadzących mieszkania wspomagane czy kluby seniora. OWES oferował również szkolenia i doradztwo z zakresu deinstytucjonalizacji oraz dofinansowanie miejsc pracy w PES. Z kolei OWES Białostocki poinformował, że dotychczas nie realizował działań w tym obszarze, a żadne PES nie korzystały ze wsparcia w zakresie deinstytucjonalizacji. Ze wsparcia OWES Łomżyńskiego korzysta szereg podmiotów, które świadczą usługi społeczne m.in. usługi opiekuńcze oraz udostępnianie sprzętu medycznego i rehabilitacyjnego, usługi rehabilitacyjne oraz usługi wspierające osoby starsze, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, wsparcie edukacyjno-rehabilitacyjno-terapeutyczne dla dzieci i osób z niepełnosprawnością. Podmioty te zostały objęte wsparciem animacyjnym, doradczym oraz niektóre z nich wsparciem inkubacyjnym w obszarze powstawania nowych miejsc pracy, w tych PES, a w dalszej kolejności część z nich ubiega się o status PS.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące liczby PES i zakresu ich działalności w obszarze deinstytucjonalizacji, OWES Bielski wskazał 10 podmiotów ekonomii społecznej zaangażowanych w świadczenie usług społecznych. Ich działania obejmowały m.in. wsparcie seniorów i osób z niepełnosprawnościami, prowadzenie klubów seniora, mieszkań wspomaganych, świetlic środowiskowych, realizację akcji charytatywnych, działań reintegracyjnych (np. catering, rękodzieło) oraz organizację wydarzeń lokalnych. W planach znajduje się dalszy rozwój usług opiekuńczych i asystenckich, pomoc sąsiedzka, wsparcie psychologiczne oraz tworzenie mieszkań wspomaganych.

Kolejne pytanie dotyczyło Podmiotów Ekonomii Społecznej aktualnie korzystających ze wsparcia OWES i działających w obszarze deinstytucjonalizacji. OWES Białostocki wskazał jeden podmiot, który korzysta ze wsparcia doradczego w zakresie projektowania usług lokalnych, budowania sieci współpracy oraz promocji PES jako dostawców usług społecznych. PES ten świadczy kompleksową opiekę domową nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami, obejmującą codzienne czynności, podawanie leków, towarzyszenie oraz wsparcie w uczestnictwie w wydarzeniach społecznych. OWES Bielski potwierdził, że wszystkie działania opisane wcześniej są nadal kontynuowane, a współpraca z PES pozostaje aktywna. OWES Łomżyński wskazał 19 podmiotów ekonomii społecznej oferujących usługi społeczne, ich czynności obejmowały usługi edukacyjne, rehabilitacyjne, usługi komunalne, wsparcie osób z niepełnosprawnościami, promocję zdrowia oraz pomoc seniorom i osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące inkubacji nowych PES w obszarze deinstytucjonalizacji, trzy OWES-y (Bielski, Białostocki i Łomżyński) potwierdziły prowadzenie działań inkubacyjnych. Zakres tych działań obejmuje animację lokalną, identyfikację liderów i potrzeb społecznych, doradztwo oraz wsparcie grup inicjatywnych (w tym pomoc w wyborze odpowiedniej formy prawnej PES), promocję idei deinstytucjonalizacji (prezentowanie dobrych praktyk np. premia społeczna), a także organizację szkoleń, warsztatów, wsparcie w procesie rejestracji PES i mentoring. OWES-y wspierają również nowe podmioty w pozyskiwaniu środków z dostępnych programów, takich jak AKTYWNI+ czy FEoP 2021–2027 oraz współpracują z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie promocji PES jako potencjalnych dostawców usług społecznych. Z kolei OWES z subregionu suwalskiego, promuje w swoich działaniach programy i dotacje np. Premia Społeczna, czyli innowacyjny mechanizm wspierający finansowo samorządy, które chcą zlecać usługi społeczne podmiotom ekonomii społecznej. Jednak żaden wspierany podmiot nie wykazał zainteresowania tym tematem.

OWES Białostocki dodatkowo zwrócił uwagę na istniejące bariery rozwojowe – wśród PES i JST nadal występują trudności w zrozumieniu koncepcji deinstytucjonalizacji, a zainteresowanie tym tematem pozostaje umiarkowane, mimo dostrzeganego potencjału w tym obszarze.

Następne pytanie dotyczyło szacowanej liczby nowo powstających PES, które będą działały w obszarze deinstytucjonalizacji. OWES Białostocki planuje inkubację 5 - 6 nowych

PES, natomiast OWES Bielski szacuje powstanie od 5 do 10 nowych PES w najbliższym czasie. Planowane obszary działalności tych podmiotów obejmują przede wszystkim świadczenie usług opiekuńczych i asystenckich w miejscu zamieszkania, a także tworzenie mieszkań wspomaganych, chronionych i treningowych. Nowe PES mają również prowadzić placówki dziennego wsparcia, takie jak świetlice i kluby seniora, oraz oferować usługi sąsiedzkie, pomoc domową i opiekę wytchnieniową. Dodatkowo planowana jest realizacja usług reintegracyjnych – m.in. w formie cateringu, prac porządkowych czy usług pralniczych – a także działania na rzecz zatrudnienia i aktywizacji osób znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej i zawodowej. W przypadku Ośrodka suwalskiego nie udało się oszacować konkretnych wartości, jednak deklarowany brak zainteresowania tym tematem potencjalnych PES wskazuje na bardzo ograniczone możliwości w tym zakresie. Z kolei OWES Łomżyński zakończył już etap inkubowania nowych podmiotów ze względu na wyczerpanie środków finansowych.

Rozdział 3. Dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i racjonalne usprawnienia

W ramach programu Funduszu Europejskiego dla Podlaskiego 2021-2027 do realizacji trafiły zarówno projekty bezpośrednio ukierunkowane na dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i zwiększenie dostępności, jak i inne inwestycje, w których, zgodnie z wymogami horyzontalnymi – planowane jest wdrażanie rozwiązań ułatwiających korzystanie z infrastruktury osobom z ograniczeniami i dysfunkcjami.

Choć do tej pory nie zakończono żadnej inwestycji, w ramach której wykazano już konkretne ulepszenia w tym zakresie, realizowane są projekty zakładające dostosowanie 384 obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Najliczniejszą grupę stanowią inwestycje w ramach Działania 4.3 Inwestycje społeczne, w tym projekty grantowe, w których – zgodnie z deklaracjami beneficjentów zawartymi we wnioskach o dofinansowanie 367 indywidualnych mieszkań zostanie przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Pojedyncze obiekty zostaną również dostosowywane w ramach projektów z innych obszarów, m.in.: adaptacji do zmian klimatu, efektywności energetycznej (w ramach renowacji istniejących budynków pod kątem efektywności energetycznej), a nawet w ramach rozwoju regionalnego potencjału B+R.

Dodatkowo, także w ramach projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, przewidziano działania uzupełniające, związane z dostosowaniem infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz finansowanie kosztów racjonalnych usprawnień. Dotychczas takie założenia zostały uwzględnione w kilku projektach, które znajdują się obecnie w fazie realizacji lub oceny.

Tabela 3. Wybrane wskaźniki monitorowania realizacji Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w ramach FEoP 2021–2027 – dostosowanie obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

	Cel szczegółowy/ tematyka projektów	Wartość docelowa deklarowana przez beneficjentów	Wartość osiągnięta na podstawie wniosków o płatność
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	EFRR.CP1.I Rozwój regionalnego potencjału B+R	1	0
	EFRR.CP4.III Inwestycje społeczne	367	0
	EFRR.FS.CP2.I Efektywność energetyczna	2	0
	EFRR.FS.CP2.IV Adaptacja do zmian klimatu	7	0
	EFS+/VIII 4(f) Edukacja i kształcenie	1	0
	EFS+/VIII 4(h) Aktywność społeczno-zawodowa	3	0
	EFS+/VIII 4(k) Usługi społeczne	3	0
Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami	EFRR.CP1.I Rozwój regionalnego potencjału B+R	1	0
	EFRR.CP4.III Inwestycje społeczne	15	0
	EFRR.FS.CP2.I Efektywność energetyczna	3	0
	EFRR.FS.CP2.IV Adaptacja do zmian klimatu	1	0
	EFS+/VIII 4(d) Kadry regionalnej gospodarki	1	0
	EFS+/VIII 4(k) Usługi społeczne	1	0
	EFS+/VIII 4(l) Lokalna aktywna integracja społeczna	1	0

Źródło: Dane IZ FEoP 2021-2027. Stan na 14.04.2025 r.

Rozdział 4. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami

W Regionalnym Planie Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Województwie Podlaskim na lata 2023-2025 (RPDI) wskazano kluczowe rekomendacje w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami, obejmujące:

- tworzenie warunków godnego i samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w swoim otoczeniu – w tym poprzez likwidację barier i wdrażanie idei dostępności;
- poprawę dostępu osób z niepełnosprawnościami do edukacji na wszystkich poziomach;
- wspieranie osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin / otoczenia w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej.²

Monitoring realizacji projektów w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021–2027 pozwala ocenić, na ile powyższe rekomendacje zostały uwzględnione w działaniach beneficjentów oraz czy osoby z niepełnosprawnościami faktycznie uczestniczą w projektach. Mimo że proces wdrażania projektów znajduje się jeszcze na stosunkowo wczesnym etapie, udział osób z niepełnosprawnościami już uwidocznił się w statystykach.

W ramach projektów ukierunkowanych na wsparcie zatrudnienia, beneficjenci objęli pomocą 124 osoby z niepełnosprawnościami, co stanowi wynik o ponad 50% wyższy niż pierwotnie deklarowany (82 osoby). W pozostałych obszarach tematycznych analizowanych projektów statystyki nie są już tak korzystne, jednak już teraz ujawnił się znaczący udział osób z orzeczeniem wśród uczestników projektów z zakresu zwiększenia aktywności społeczno-zawodowej, udział takich osób wyniósł do tej pory 72 uczestników, przy czym beneficjenci realizujący te projekty deklarują objęcie wsparciem docelowo co najmniej 370 osób z niepełnosprawnościami. W działaniach dotyczących zwiększania aktywności społeczno-zawodowej pewna część uczestników projektów z zakresu edukacji i kształcenia to także osoby z niepełnosprawnościami – do tej pory 63 takich uczestników zarejestrowano w systemie, a beneficjenci deklarują, że do końca realizacji ich projektów można się spodziewać przynajmniej pół tysiąca takich osób. W obszarze dostępności usług społecznych, zrekrutowano dotychczas tylko 49 osób z niepełnosprawnościami. Mimo, że działania w tym obszarze dopiero się rozpoczynają, już podpisane umowy pozwalają prognozować, że łącznie prawie 500 osób skorzysta ze wsparcia w tym zakresie do końca realizacji projektów na które już podpisano umowy.

Powyższe dane wskazują, że rekomendacje RPDI są systematycznie wdrażane, a osoby z niepełnosprawnościami są realnie uwzględniane zarówno w planowaniu, jak i w realizacji projektów. Dodatkowo, część projektów przekroczyła już zakładane wartości wskaźników,

² RPDI, s. 40-41.

co pokazuje zaangażowanie beneficjentów oraz rosnące znaczenie dostępności i uwzględniania potrzeb różnych grup społecznych w realizowanych działaniach.

Szczegółowe zestawienie wartości docelowych i już osiągniętych wskaźników dotyczących liczby osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem, zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 4. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie

Cel szczegółowy/ tematyka projektów	Wartość docelowa deklarowana przez beneficjentów	Wartość osiągnięta na podstawie wniosków o płatność
4(a) Wspieranie zatrudnienia	82	124
4(c) Wspieranie równego dostępu do rynku pracy	42	8
4(d) Rozwój kadr regionalnej gospodarki	420	26
4(f) Rozwój edukacji i kształcenia	500	63
4(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie	0	11
4(h) Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej	370	72
4(k) Wzrost dostępności usług społecznych	494	29
4(l) Wzmocnienie aktywnej integracji społecznej	70	28

Źródło: Dane IZ FEoP 2021-2027. Stan na 14.04.2025 r.

Tabela 5. Wskaźniki monitorujące realizację Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021–2027

Wskaźnik	Fundusz/ Priorytet/CS	Wartość docelowa na podstawie umów/ z wniosków o dofinansowanie projektów realizowanych w ramach FEDP 2021- 2027	Wartość osiągnięta na podstawie wniosków o płatność projektów realizowanych w ramach FEDP 2021- 2027
Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie	EFS+/VIII 4(h)	1539	69
Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	EFS+/VIII 4(h)	624	61
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	EFS+/VIII 4(h)	460	0
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	EFS+/VIII 4(h)	507	0
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	EFS+/VIII 4(k)	1736	43
Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	EFS+/VIII 4(k)	51	0
Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	EFS+/VIII 4(l)	3000	2158
Całkowita liczba osób objętych wsparciem	EFS+/VIII 4(l)	3100	2158
Liczba osób w kryzysie bezdomności lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych wsparciem w programie	EFS+/VIII 4(l)	0	0

Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	EFS+/VIII 4(l)	2020	0
Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	EFS+/VIII 4(l)	48	0
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	EFRR.CP1.I	1	0
	EFRR.CP4.III	367	0
	EFRR.FS.CP2.I	2	0
	EFRR.FS.CP2.IV	7	0
	EFS+/VIII 4(f)	1	0
	EFS+/VIII 4(h)	3	0
	EFS+/VIII 4(k)	3	0
Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami	EFRR.CP1.I	1	0
	EFRR.CP4.III	15	0
	EFRR.FS.CP2.I	3	0
	EFRR.FS.CP2.IV	1	0
	EFS+/VIII 4(d)	1	0
	EFS+/VIII 4(k)	1	0
	EFS+/VIII 4(l)	1	0
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	EFS+/VIII 4(a)	82	124
	EFS+/VIII 4(c)	42	8
	EFS+/VIII 4(d)	420	26
	EFS+/VIII 4(f)	500	63
	EFS+/VIII 4(g)	0	11
	EFS+/VIII 4(h)	370	72
	EFS+/VIII 4(k)	494	29
	EFS+/VIII 4(l)	70	28

Źródło: Dane IZ FEoP 2021-2027. Stan na 14.04.2025 r.

Dotychczasowa realizacja działań wspierających wdrażanie Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji pokazuje, że województwo podlaskie konsekwentnie wdraża założenia nowoczesnej polityki społecznej, opartej na idei dostępnych, środowiskowych i zindywidualizowanych usług. Najbardziej zaawansowane są działania w obszarach:

- rozwoju wsparcia rodziny i pieczy zastępczej (działanie 8.5),
- aktywizacji społeczno-zawodowej (działanie 8.3 oraz 9.2),
- inwestycji w infrastrukturę społeczną (działanie 4.3).

Warto podkreślić, że w wielu przypadkach wskaźniki już osiągnięte przewyższają zakładane wartości lub wskazują na bardzo wysoki poziom efektywności projektów, m.in. w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami czy dzieci i młodzieży wymagających wsparcia wychowawczego. Jednocześnie zidentyfikowano obszary, w których tempo realizacji jest niższe – głównie ze względu na trwające procesy rekrutacyjne lub inwestycyjne (np. w działaniu 8.4 i 9.3).

Z perspektywy strategicznej szczególnie istotne jest dalsze:

- wzmacnianie usług środowiskowych i domowych,
- rozwijanie kompetencji kadr pracujących z osobami zagrożonymi wykluczeniem,
- zapewnienie trwałości usług po zakończeniu projektów.

Proces monitorowania wdrażania Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji, w tym analiza wskaźników realizowanych w ramach Funduszy Europejskich dla Podlaskiego, pozostaje kluczowym narzędziem oceny skuteczności działań oraz podstawą do planowania kolejnych interwencji w obszarze polityki społecznej regionu.

Wnioski:

1. Głównym narzędziem realizacji RPDI jest FEdP 2021-2027. Jednak do tej pory w niewielkim stopniu udało się zrealizować zaplanowane w nim wsparcie.
2. Większość projektów RPDI została uruchomiona w 2024 r., co wskazuje na stosunkowo późny początek operacjonalizacji programu po przyjęciu dokumentu. Projekty infrastrukturalne, zwłaszcza te wymagające adaptacji, remontów i likwidacji barier architektonicznych, mają przewidziane zakończenie dopiero w 2026 r., co oznacza, że rzeczywiste efekty w tych obszarach będą widoczne dopiero w kolejnych latach.
3. Obszar wsparcia dzieci i rodzin (działanie 8.5) wyróżnia się na tle innych komponentów RPDI skutecznym wdrażaniem i dużym zasięgiem – zrealizowano już ponad 70% zakładanych wskaźników. Warto kontynuować inwestycje i skalować rozwiązania wypracowane w tym obszarze.
4. Działania 4.3, 8.3, 8.4, 8.5 osiągnęły znaczny poziom realizacji, natomiast działania 9.3 i 9.4 pozostają praktycznie nieuruchomione. To tworzy lukę w dostępności usług

lokalnych (szczególnie usług opiekuńczych i wspierających rodzinę), co może opóźnić deinstytucjonalizację w miejscach oddalonych od ośrodków miejskich.

5. Projekty takie jak „Podlaskie Podwórka”, tworzenie mieszkań treningowych i wspomaganych, teleopieka domowa czy Centrum Usług Społecznych pokazały, że model integracyjny – łączący lokalne usługi z zaangażowaniem rodziny i społeczności – przynosi realną wartość. Z 3 000 osób zakładanych do objęcia usługami wspierania rodziny i pieczy zastępczej już ponad 2 100 zostało objętych tymi usługami.
6. Choć w niektórych działaniach liczba osób z orzeczeniem przewyższyła deklarowane planowane poziomy (np. w obszarze zatrudnienia), to w wielu innych działaniach (np. rozwój edukacji, dostępność usług społecznych) ta liczba jest dużo niższa od zakładanej. Ponadto działania infrastrukturalne z uwzględnieniem „dostępności” jeszcze nie przyniosły zakończonych realizacji.
7. Liczba podmiotów ekonomii społecznej (PES) objętych wsparciem jest bardzo mała w stosunku do założeń. Brakuje też danych o utworzonych miejscach pracy, efektach trwałości projektów PES oraz powiązaniu ich działań z usługami społecznymi w społecznościach lokalnych. Choć widać potencjał sektora ekonomii społecznej do realizacji zasad deinstytucjonalizacji, wydaje się on ograniczony.
8. Część wskaźników, w szczególności mierzących rezultaty wsparcia (np. liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu, liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu, liczba miejsc świadczenia usług istniejących po zakończeniu projektu) jest na poziomie 0. To może oznaczać, że projekty jeszcze nie przeszły etapu, na którym generują lub monitorują te rezultaty. Dostępne dane nie pozwalają wnioskować o innych barierach w realizacji związanej z nimi interwencji.
9. Deklaracje beneficjentów mówią o dostosowaniu dużej liczby obiektów i mieszkań, ale jak dotąd brak jest zakończonych projektów, które formalnie zrealizowały te cele. Wartość osiągnięta we wskaźnikach dostosowania i racjonalnych usprawnień jest na dzień monitoringu równa 0.
10. Wskaźniki dotyczące miejsc świadczenia usług, które mają funkcjonować po zakończeniu projektów, są bardzo niskie lub nie zostały jeszcze osiągnięte. To znacząco ogranicza możliwość wnioskowania o potencjalnej trwałości efektów RPDI.

Spis tabel:

Tabela 1. Projekty realizowane w ramach Funduszy Europejskich dla Podlaskiego 2021-2027, wpisujące się w założenia Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023-2025.....	7
Tabela 2. Wybrane wskaźniki monitorujące realizację Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w ramach Funduszy Europejskich dla Podlaskiego 2021–2027.....	9
Tabela 3. Wybrane wskaźniki monitorowania realizacji Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w ramach FEdP 2021–2027 – dostosowanie obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.....	15
Tabela 4. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	17
Tabela 5. Wskaźniki monitorujące realizację Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021–2027	18

Spis wykresów:

Wykres 1. Postęp wdrażania projektów w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, realizujących założenia Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji.	8
---	---